

ΣτΕ 2002/2003

[...]

5. Επειδή, με το προβαλλόμενο πρ. δ/γμα δημιουργούνται σε περιοχή του «Ελαιώνα» που βρίσκεται εντός εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου στα όρια των δήμων Αγ. Ιωάννη Ρέντη και Ταύρου και αποτελεί, σύμφωνα με το από 18/20.12.1990 πρ. δ/μα (Δ' 709) Ζώνη Ελεγχόμενης Ανάπτυξης (Ζ.Ε.Α.), δύο διακεκριμένοι μεν αλλά πλησιόχωροι «πόλοι», ένας αθλητικός, στο τμήμα όπου βρίσκονται οι εγκαταστάσεις του γηπέδου του παρεμβαίνοντος αθλητικού σωματείου «Ολυμπιακός», και ένας πολιτιστικός, στο τμήμα όπου βρίσκονται οι εγκαταστάσεις της Ανωτάτης Σχολής Καλών Τεχνών (Α.Σ.Κ.Τ.) και του «Ιδρύματος Μειζονος Ελληνισμού» (Ι.Μ.Ε.) και όπου πρόκειται να εγκατασταθεί το Υπουργείο Πολιτισμού, παραλλήλως δε προβλέπεται η δημιουργία λωρίδας κοινόχρηστου χώρου με την οποία θα συνδέονται οι δύο «πόλοι». Το διάταγμα αυτό, όπως από το προοίμιό του προκύπτει, έχει εκδοθεί βάσει των διατάξεων των άρθρων 152 παρ. 6, 154, 160 παρ. 1 και 2 και 161 παρ. 1 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας (π.δ. της 14-7-1999, Δ' 580/27.7.1999) που αφορούν την κατά τις πάγιες διατάξεις του ν.δ/τος της 17.7.1923 τροποποίηση εγκεκριμένων σχεδίων πόλεως, έγκριση όρων και περιορισμών δομήσεως και ρύθμιση χρήσεων γης, καθώς και του άρθρου 99 παρ. 2 του ν. 1892/1990 (Α' 101), όπως η διάταξη αυτή συμπληρώθηκε με το άρθρο 7 παρ. 1 του ν. 2052/1992 (Α' 94), σύμφωνα με την οποία επιτρέπεται η κατά τις πάγιες διατάξεις τροποποίηση εγκεκριμένου σχεδίου πόλεως σε περιοχές που έχουν καθορισθεί ως Ζ.Ε.Α. Ως προς το μέρος ειδικότερα που αφορά τον «αθλητικό πόλο», κατά το οποίο και μόνο προσβάλλεται με την κρινόμενη αίτηση, το προσβαλλόμενο διάταγμα έχει εκδοθεί, επί πλέον, κατ' επίκληση του άρθρου 22 του Κώδικα Βασικής Πολεοδομικής Νομοθεσίας (ΚΒΠΝ), το οποίο αποδίδει το περιεχόμενο του άρθρου 15 ενότητα Α', παρ. 2.3, περ. ε' του ν. 1515/1985 «Ρυθμιστικό Σχέδιο. . . Αθήνας» (Α' 18), όπως η περ. ε' προστέθηκε με το άρθρο 1 παρ. 2 περ. γ' του ν. 2730/1999 «Σχεδιασμός, ολοκληρωμένη ανάπτυξη και εκτέλεση Ολυμπιακών Έργων. . .» (Α' 130). Με την τελευταία αυτή διάταξη, προς το σκοπό καθορισμού των περιοχών υποδοχής των αθλητικών εγκαταστάσεων στις οποίες θα διεξαχθούν οι Ολυμπιακοί Αγώνες του 2004, προβλέπεται, κατά τροποποίηση του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας (Ρ.Σ.Α.), η δημιουργία συστήματος πόλων υπερτοπικής σημασίας, στους οποίους χωροθετούνται Ολυμπιακά Έργα καθώς και συμπληρωματικές αθλητικές εγκαταστάσεις. Μετά την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων οι πόλοι αυτοί προβλέπεται να εξυπηρετούν συνδυασμένες λειτουργίες αθλητισμού, τουρισμού-αναψυχής, κοινωνικών εξυπηρετήσεων και πολιτισμού της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας. Μεταξύ των πόλων αυτών περιλαμβάνεται, κατά την αυτή διάταξη, και η περιοχή Ρέντη (Ελαιώνας). Περαιτέρω, σύμφωνα με το άρθρο 2 του ν. 2730/1999, στους πιο πάνω πόλους χωροθετούνται α) οι βασικές περιοχές υποδοχής Ολυμπιακών Έργων (παρ. 1), β) επί μέρους αθλητικές εγκαταστάσεις αρμοδιότητας της Γενικής Γραμματείας Αθλητισμού, στις οποίες θα διεξαχθούν ολυμπιακά αθλήματα και γ) χώροι υποδοχής μεμονωμένων αθλητικών εγκαταστάσεων που εξυπηρετούν τη διεξαγωγή των Ολυμπιακών Αγώνων (παρ. 2). Στην τελευταία αυτή περίπτωση, κατά την περ. δ' της παρ. 2 του άρθρου 2 του ν. 2730/1999, ο καθορισμός των χώρων γίνεται με κοινή απόφαση των Υπουργών Περιβάλλοντος, Χωροταξίας και Δημοσίων Έργων και Πολιτισμού. Για την περιοχή του Αγ. Ιωάννη Ρέντη στον «Ελαιώνα» εκδόθηκε ήδη η υπ' αριθμ. 25307/5803/14.10.1999 κοινή απόφαση των Υπουργών Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. και Πολιτισμού (Δ' 810), με την οποία καθορίσθηκε κατά τρόπο συγκεκριμένο ως χώρος υποδοχής της συμπληρωματικής αυτής αθλητικής εγκατάστασης η περιοχή που περικλείεται από τις οδούς Αγ. Άννης, Μακρυγιάννη, Προφήτη Δανιήλ και Ειρήνης και όπου βρίσκονται οι εγκαταστάσεις του γηπέδου του «Ολυμπιακού». Με τα δεδομένα αυτά, ο

χαρακτηρισμός της εντός σχεδίου περιοχής αυτής ως πόλου υποδοχής αθλητικών εγκαταστάσεων που εξυπηρετούν την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων του 2004 έγινε σύμφωνα με τις σχετικές προβλέψεις του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας και του ν. 2730/1999, τα περί του αντιθέτου δε με την κρινόμενη αίτηση προβαλλόμενα είναι απορριπτέα ως αβάσιμα. Περαιτέρω, κατά το μέρος με το οποίο προβάλλεται ότι η προαναφερθείσα Κ.Υ.Α. είναι εκτός εξουσιοδοτήσεως γιατί με αυτήν θεσμοθετείται όλως αορίστως ο αποτυλούμενος στο σχετικό διάγραμμα χώρος, ως χώρος υποδοχής συμπληρωματικών αθλητικών εγκαταστάσεων, χωρίς να προσδιορίζεται η ολυμπιακή χρήση την οποία προορίζεται να εξυπηρετήσει, οι ανάγκες που επέβαλαν τη δημιουργία του και το μέγεθος των έργων που πρόκειται να κατασκευασθούν και χωρίς να έχει εκπονηθεί μελέτη για την εκτίμηση των επιπτώσεων των έργων αυτών στο περιβάλλον, ο σχετικός λόγος ακυρώσεως είναι απορριπτέος προεχόντως διότι, κατά τα ήδη εκτεθέντα, έγινε νομίμως ο καθορισμός του χώρου αυτού και δεν ήταν αναγκαίο να ρυθμίσει η ΚΥΑ τα παραπάνω ειδικότερα θέματα.

6. Επειδή προβάλλεται, περαιτέρω, ότι με το άρθρο 3 παρ. 1 του προσβαλλομένου πρ. δ/τος, με το οποίο καθορίζονται οι επιτρεπόμενες χρήσεις γης στην περιοχή στην οποία αφορά η ένδικη τροποποίηση του σχεδίου πόλεως, προσβάλλεται η κατά τα άρθρα 5 παρ. 1 και 106 παρ. 2 του Συντάγματος οικονομική ελευθερία των αιτούντων, γιατί η εφαρμογή της διατάξεως αυτής (που επιτρέπει κατά βάση τις χρήσεις του άρθρου 8 του από 23.2.1987 πρ. δ/τος, Α' 166) θα έχει ως συνέπεια την παύση της λειτουργίας των επιχειρήσεών τους, χωρίς να προκύπτει από το δ/μα αυτό το γενικό συμφέρον που δικαιολογεί την τροποποίηση των χρήσεων αυτών. Συναφώς προβάλλεται και παράβαση της κατά το άρθρο 25 παρ. 1 (όπως αναθεωρήθηκε) του Συντάγματος αρχής της αναλογικότητας, εφόσον δεν αναζητήθηκε από τη Διοίκηση άλλη λύση για την κατασκευή των αθλητικών εγκαταστάσεων, ώστε να αποφευχθούν οι πιο πάνω λίαν επαχθείς για τους αιτούντες οικονομικές συνέπειες. Για το παραδεκτό της προβολής των λόγων αυτών, από απόψεως εννόμου συμφέροντος, οι αιτούντες οφείλουν να προβάλλουν και να αποδεικνύουν ότι ασκούν νόμιμη οικονομική δραστηριότητα στην περιοχή στην οποία αναφέρεται η επίδικη τροποποίηση του σχεδίου πόλεως και των χρήσεων γης. Ο πρώτος όμως από τους αιτούντες δεν προσκόμισε προαποδεικτικώς κανένα συγκεκριμένο στοιχείο από το οποίο να προκύπτει ότι ασκεί την επιχειρηματική δραστηριότητα που επικαλείται (βιομηχανική παραγωγή μηχανημάτων) και συνεπώς οι πιο πάνω λόγοι ακυρώσεως είναι ως προς αυτόν απορριπτέοι ως άνευ εννόμου συμφέροντος προβαλλόμενοι. Εκ τούτου παρέπεται ότι, εφόσον ο πρώτος των αιτούντων στερείται εννόμου συμφέροντος για την προβολή των πιο πάνω λόγων, εκλείπει η κατά νόμο αναγκαία για την ύπαρξη του δεσμού της ομοδικίας κοινότης εννόμου συμφέροντος με τους λοιπούς αιτούντες (βλ. Σ.τ.Ε. 2274/2000 Ολ.) και ως εκ τούτου οι λόγοι αυτοί είναι απορριπτέοι ως προς όλους τους αιτούντες ως απαραδέκτως προβαλλόμενοι.

7. Επειδή, τέλος, προβάλλεται ότι, κατά παράβαση του άρθρου 24 του Συντάγματος, με το προσβαλλόμενο πρ. δ/μα, κατά το μέρος που προσβάλλεται, επέρχεται επιδείνωση του οικιστικού περιβάλλοντος, γιατί με αυτό καταργούνται για τη δημιουργία αθλητικών εγκαταστάσεων κοινόχρηστοι χώροι προβλεπόμενοι από το προϊσχύον πολεοδομικό καθεστώς (π.δ. της 20.9/30.11.1995, Δ' 1049, όπως τροποποιήθηκε), χωρίς να προβλέπεται η αναπλήρωσή τους με νέους κοινόχρηστους χώρους. Ο λόγος αυτός προβάλλεται με έννομο συμφέρον από όλους τους αιτούντες, έστω και αν οι ιδιοκτησίες ορισμένων από αυτούς (1ος, 2ος, 3ος και 7ος) ερυμοτομούνται και υπό το προγενέστερο πολεοδομικό καθεστώς, διότι ως ιδιοκτήτες νομιμοποιούνται να επιδιώξουν την ακύρωση κάθε πράξεως που επιβαρύνει το νομικό καθεστώς της ακίνητης περιουσίας τους. Μειοψήφισαν ο Πρόεδρος και οι Σύμβουλοι Γ. Παναγιωτόπουλος, Σ. Καραλής, Π. Ν. Φλώρος, Φ.

Αρναούτογλου, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Δ. Πετρούλιας, Δ. Μπριόλας, Ε. Δανδουλάκη και Ν. Μαρκουλάκης, οι οποίοι έκριναν ότι οι αιτούντες των οποίων οι ιδιοκτησίες στην επίδικη περιοχή προεβλέποντο και από το προϊσχύσαν πρ. δ/γμα ως κοινόχρηστοι χώροι, στερούνται έννομου συμφέροντος για την προβολή του λόγου αυτού ακυρώσεως, εφόσον δεν προβάλλουν ότι υφίστανται με την έκδοση του προσβαλλομένου δ/τος κάποια ειδικότερη βλάβη.

8. Επειδή, η διατήρηση των κοινόχρηστων χώρων και των χώρων πρασίνου αποτελεί πρωταρχικό όρο για την κατά το άρθρο 24 παρ. 2 του Συντάγματος προστασία των πόλεων και των οικισμών σε τρόπο ώστε η μείωσή τους να συνιστά ανεπίτρεπτη επιδείνωση των όρων διαβιώσεως των κατοίκων και υποβάθμιση του υπάρχοντος ή του προβλεπόμενου από την ισχύουσα πολεοδομική νομοθεσία οικιστικού περιβάλλοντος. Συνεπώς, μπορεί μεν ο νομοθέτης στα πλαίσια οικιστικών αναπλάσεων να προβαίνει σε αναδιάρθρωση των ως άνω χώρων, με τον απαρέγκλιτο όμως όρο ότι από την ανάπλαση αυτή δεν θα μειώνεται η έκταση των κοινόχρηστων χώρων, η ρύθμιση δε αυτή υπόκειται στον οριακό έλεγχο του ακυρωτικού δικαστή (πρβλ. Σ.τ.Ε. 1528/2003 Ολ.). Στην προκειμένη περίπτωση, όπως προκύπτει από τα στοιχεία του φακέλου, περιεχόμενο της τροποποίησης του σχεδίου πόλεως στο δήμο Αγ. Ιωάννη Ρέντη είναι η ενοποίηση τεσσάρων (4) οικοδομικών τετραγώνων, από τα οποία τα δύο (2) προεβλέποντο με το προηγούμενο πρ. δ/γμα ως χώροι κοινόχρηστου πρασίνου, καθώς και του μικρού οικισμού πίσω από το γήπεδο του «Ολυμπιακού», η κατάργηση των μεταξύ τους κοινόχρηστων χώρων (οδών κ.λπ.), η δημιουργία ενός νέου ενιαίου οικοδομικού τετραγώνου όπου θα ανεγερθούν αθλητικές εγκαταστάσεις (ποδοσφαιρικό γήπεδο 32.000 θέσεων, κλειστό γυμναστήριο 8.100 θέσεων και κέντρο κολύμβησης 1.800 έως 3.000 θέσεων) και η διαπλάτυνση και ευθυγράμμιση των πέριξ οδών. Από τα αυτά στοιχεία προκύπτει, εξάλλου, ότι κατά την αντίληψη της Διοίκησης, οι καταργούμενοι κοινόχρηστοι χώροι αναπληρώνονται κατά το πλείστον με τους χώρους που δεν θα καταλαμβάνονται από τις αθλητικές εγκαταστάσεις, οι οποίοι όμως στο προσβαλλόμενο δ/γμα (άρθρο 4 παρ. 1) χαρακτηρίζονται ως ακάλυπτα τμήματα. . . που τίθενται σε κοινή χρήση «ως ελεύθεροι χώροι πρασίνου-πεζών». Ο χαρακτηρισμός όμως των μεταξύ των αθλητικών εγκαταστάσεων χώρων ως «ελεύθερων χώρων πρασίνου-πεζών» δεν συνιστά δημιουργία κοινόχρηστου χώρου, κατά την έννοια της πολεοδομικής νομοθεσίας (άρθρο 242 Κ.Β.Π.Ν.), αλλά αποτελεί στην πραγματικότητα χαρακτηρισμό κοινωφελούς χώρου που εξακολουθεί να παραμένει ιδιόκτητος. Με τα δεδομένα αυτά είναι φανερό ότι η προκαλούμενη με το προσβαλλόμενο πρ. δ/γμα μείωση κοινόχρηστων χώρων δεν αποκαθίσταται με αντικατάσταση των χώρων αυτών με άλλους αντίστοιχης έκτασης, όπως επιβάλλεται από την πιο πάνω συνταγματική διάταξη, για το λόγο δε αυτόν, που προβάλλεται βάσιμα, πρέπει να γίνει δεκτή η κρινόμενη αίτηση και να ακυρωθεί το προσβαλλόμενο πρ. δ/μα κατά το μέρος που προσβάλλεται. Μειοψήφισαν οι Σύμβουλοι Ιω. Μαρή, Γ. Παναγιωτόπουλος, Π. Ν. Φλώρος, Φ. Αρναούτογλου, Γ. Παπαμεντζελόπουλος, Α. Θεοφιλοπούλου, Δ. Πετρούλιας, Δ. Μπριόλας και Ε. Δανδουλάκη, με την άποψη των οποίων συντάχθηκαν και οι δύο Πάρεδροι, οι οποίοι δέχθηκαν ότι η σχετική ρήτρα του προσβαλλομένου διατάγματος που προβλέπει τη διάθεση των προαναφερθέντων χώρων σε κοινή χρήση, ως ελεύθερων χώρων πρασίνου και πεζών, έχει την έννοια ότι οι χώροι αυτοί, ανεξαρτήτως του ιδιοκτησιακού τους καθεστώτος, καθίστανται κατ' ουσίαν κοινόχρηστοι και έτσι ικανοποιείται η πιο πάνω συνταγματική απαίτηση για διατήρηση του ισοζυγίου των καταργουμένων και δημιουργουμένων κοινόχρηστων χώρων.

Διά ταύτα

Δέχεται την κρινόμενη αίτηση.

Ακυρώνει το από 11.4.2002 προεδρικό διάταγμα (ΦΕΚ Δ' 363/8.5.2002), κατά το μέρος που αφορά την τροποποίηση του εγκεκριμένου ρυμοτομικού σχεδίου του δήμου Αγ. Ιωάννη Ρέντη στην πολεοδομική ενότητα του «Ελαιώνα» (Ν. Αττικής) για τη δημιουργία χώρου αθλητικών εγκαταστάσεων.

[...]